

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ;
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

УДК 343.44:340.5

DOI 10.36919/3041-1149(Print).5.2024.106-118

А. П. Роне,*аспірант відділу проблем кримінального права,
кримінології та судоустрою,**Інститут держави і права ім. В. М. Корецького
Національної академії наук України**email: anparo@ukr.net***ORCID 0000-0003-4014-7341****ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ
КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЗА ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ЖИТЛА**

У статті проведено дослідження зарубіжного досвіду регулювання кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла, в результаті чого запропоновано внести до ст. 162 Кримінального кодексу України окремі зміни. Передусім, враховуючи підвищену суспільну небезпечність порушення недоторканності житла в співучасті, доцільно розглянути питання про можливість доповнення ст. 162 Кримінального кодексу України такою ознакою кваліфікованого складу кримінального правопорушення, як його вчинення за попередньою змовою групою осіб.

На основі вивчення зарубіжного досвіду, практики Європейського суду з прав людини та національних судів запропоновано визначити житло у кримінально-правовому розумінні як приміщення, у якому особа постійно або тимчасово проживає, незалежно від приналежності такого приміщення до житлового фонду, цільового призначення приміщення, архітектурної форми.

Стаття 162 КК України за своїм змістом є подібною до статей кримінальних законів зарубіжних держав, які передбачають відповідальність за порушення недоторканності житла. Незважаючи на те, що такі прояви об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України, як проведення незаконного огляду та обшуку, є невласливими кримінальним законам більшості зарубіжних країн, їхнє збереження в національному законодавстві є доцільним з огляду на потребу в додаткових гарантіях дотримання права особи на недоторканність житла як службовими особами під час проведення процесуальних дій, так і приватними особами.

Ключові слова: *кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, «житло», «інше володіння особи», недоторканність житла.*

Постановка проблеми. Розвиток українського законодавства характеризується постійним удосконаленням, запровадженням новел та інститутів, чому має передувати наукова розробка й дослідження міжнародних стандартів, зарубіжного досвіду та практики, з метою пошуку найбільш ефективних і раціональних рішень. Такий підхід є виправданим і в контексті регулювання кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла в Україні.

Питання відповідальності за порушення недоторканності житла за кримінальним процесуальним законодавством України й зарубіжних країн малодосліджені та не систематизовані. Водночас проведення порівняльно-правових досліджень дає змогу вийти за межі національної правової

системи, поглянути під особливим кутом зору на ряд традиційних проблем юридичної науки та практики, розширити обрії юридичних пошуків, здійснити обмін правовою інформацією, науковими ідеями, враховувати як позитивний, так і негативний зарубіжний юридичний досвід у різних сферах – у науковій, освітянській і практичній [30].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі питання регулювання кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла аналізували фахівці в сфері як кримінального, так і кримінального процесуального права, зокрема П. М. Бобчинський [6], С. Я. Лихової [2], Д. А. Морквіна [3], І. І. Присяжнюка [1], П. І. Салія [4], Ю. Б. Хім'яка [5]. Проте окремих праць, які були б присвячені аналізу досвіду регулювання кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла, а саме об'єкту та предмету кримінальних правопорушень у кримінальних законах іноземних держав та України, недостатньо, чим і обумовлюється актуальність такого дослідження.

Метою статті є здійснення аналізу досвіду регулювання кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла за кримінальним законодавством деяких зарубіжних країн та України.

Виклад основного матеріалу. Дослідження відповідальності за вчинення кримінально караного діяння є неповним без розгляду зарубіжного досвіду її регулювання. Адже, як слушно вказує С. С. Яценко, «порівняння дає можливість бачити спільне та відмінне, бачити як недоліки, так і кращі зразки вирішення певних питань» [7]. Розглянемо особливості регламентації кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла за законодавством окремих зарубіжних держав.

Стаття 170 КК **Болгарії** (Розділ IV «Порушення недоторканності житла, приміщення або транспортного засобу») передбачає відповідальність за порушення недоторканності житла. Зокрема, якщо особа, яка проникає в житло, що використовується іншою особою, застосовуючи для цього силу, погрозу, хитрість, спритність, зловживання владою або спеціальні технічні засоби, це карається позбавленням волі на строк до трьох років або пробацією на строк до шести місяців (ч. 1 ст. 170 КК Болгарії). Якщо вказані дії було вчинено вночі, із застосуванням зброї, двома або більше особами, вони караються позбавленням волі на строк від одного до п'яти років (ч. 2 ст. 170 КК Болгарії). Якщо дії, передбачені ч. 1 ст. 170 КК Болгарії були спрямовані проти житла, транспортного засобу або службового приміщення особи, яка користується міжнародним захистом, вони зумовлюють покарання як позбавлення волі на строк від одного до п'яти років. Якщо дії, передбачені ч. 2 ст. 170 КК Болгарії були вчинені щодо житла, транспортного засобу або службового приміщення особи, яка користується міжнародним захистом, вони караються позбавленням волі на строк від двох до восьми років (ч. 3 ст. 170 КК Болгарії). Якщо особа, яка незаконно залишається в житлі іншої особи всупереч явній вимозі залишити його, карається позбавленням волі на строк до одного року (ч. 4 ст. 170 КК Болгарії) [8].

Стаття 264 КК **Данії** (Глава 27 «Кримінальні правопорушення проти гідності та особистих прав людини») передбачає такі альтернативні діяння: 1) отримання незаконного доступу до житла іншої особи або іншого належного їй приміщення, до якого немає вільного доступу; 2) відмова залишити житло або земельну ділянку іншої особи на вимогу особи, якій вони належать. Вчинення зазначених діянь карається штрафом або позбавленням волі на строк до шести місяців.

У ч. 2 ст. 264 КК Данії закріплені ознаки кваліфікованого складу кримінального правопорушення – спеціальна мета – отримати інформацію, приналежну до комерційної таємниці або за інших особливо обтяжуючих обставин, зокрема заподіянням значної майнової шкоди, що карається позбавленням волі на строк до шести років [9].

У ст. 314 КК **Естонії** закріплено відповідальність за незаконний обшук і виселення житла. Спеціальний склад зазначеного кримінального правопорушення становить незаконне виселення, вчинене юридичною особою (ч. 2 ст. 314 КК Естонії) [10].

У КК **Хорватії** положення про порушення недоторканності житла або службового приміщення (ст. 141 КК Хорватії) містяться у розділі «Кримінальні правопорушення проти приватності». Зазначена стаття охоплює такі діяння: 1) проникнення до житла чи службового приміщення або

огороженої території, приналежної до вказаних житла або приміщення; 2) відмова залишити житло або приміщення на вимогу уповноваженої особи, що карається позбавленням волі на строк до одного року. Якщо вищезазначені діяння вчиняються службовою особою під час виконання функцій держави або службових повноважень, вони караються позбавленням волі на строк до трьох років (ч. 2 ст. 141 КК Хорватії) [11].

У КК Чехії недоторканність житла розглядається як кримінальне правопорушення проти свободи. Ст. 178 КК Чехії «Вторгнення та проникнення» передбачає відповідальність за: 1) неправомірний вхід до житла або неправомірне перебування в житлі (карається позбавленням волі на строк до двох років); 2) ті самі дії, поєднані із застосуванням насильства, погрозою його застосування або подоланням перешкод, встановлення яких спрямоване на уникнення неправомірного перебування в житлі сторонньої особи (карається позбавленням волі на строк до двох років); 3) ті самі дії, поєднані із застосуванням насильства або погрозою його застосування, під час якого використовується зброя, найменше щодо двох осіб [12].

Частина 1 статті 160 КК Грузії передбачає відповідальність за порушення недоторканності житла або іншого володіння особи, яке охоплює: незаконне проникнення, незаконний обшук у житлі або в іншому володінні особи всупереч волі власника, а також інші діяння, які порушують недоторканність житла (караються штрафом або виправними роботами на строк до двох років, домашнім арештом на строк від шести місяців до одного року або позбавленням волі на строк до двох років). У ч. 2 ст. 160 КК Грузії визначені ознаки кваліфікованого складу кримінального правопорушення – вчинення діяння із застосуванням насильства або погрозою його застосування, спричинення значної шкоди (караються штрафом або домашнім арештом на строк від одного до двох років або позбавленням волі на строк від одного до трьох років з позбавленням права володіння зброєю або без нього). Крім того, у ч. 3 ст. 160 КК Грузії визначені ознаки особливо кваліфікованого складу кримінального правопорушення – вчинення діяння групою осіб, з використанням службового становища, із застосуванням зброї або неодноразово (караються штрафом або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю чи права володіння зброєю або без нього) [13].

Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності житла докладно регламентована у КК Ізраїлю. Передусім у ст. 34 КК Ізраїлю визначено поняття «житло» в значенні цього нормативно-правового акта як приміщення, будівля або її частина, які перебувають у розпорядженні власника або користувача для проживання їх, їхньої сім'ї або їхніх працівників, навіть у тому випадку, коли вказані особи фактично не проживають у зазначених приміщеннях.

Також у КК Ізраїлю розмежовано порушення недоторканності житла, яке вчиняється службовими та приватними особами. А саме у ч. 2 ст. 280 КК Ізраїлю вказано, що проникнення до житла всупереч волі особи, без належних підстав, відповідно до закону або з його порушенням, розглядається як зловживання службовими повноваженнями, яке карається позбавленням волі на строк на три роки [14]. У ст. 405 КК Ізраїлю «Зламування, вхід та вторгнення» передбачають відповідальність за такі дії: 1) злам частини будівлі, відчинення за допомогою ключа, пошкодження дверей, вікон або інших частин будівлі, які запобігають вільному входу до будівлі; 2) використання засобів, спрямованих на зламування; 3) проникнення до будівлі способом погроз, обману, в результаті змови з особою, яка перебуває в будівлі або через використання комунікацій, непризначених до входу чи виходу з будівлі [14]. Причому відповідно до ст. 409 КК Ізраїлю наявність у особи предметів, які можуть бути використані для злому або проникнення до будівлі, перебуванню яких у особі не надано розумного пояснення, кваліфікуються не як наготування до зламування, а як окремий злочин, який карається позбавленням волі строком на три роки [14]. Також за ст. 410 КК Ізраїлю самостійній кваліфікації підлягають обставини, обумовлені наміром вчинити зламування або вторгнення: 1) наявність зброї або предметів, які піддають небезпеці інших людей; 2) наявність речей, які свідчать про намір вчинити злочин у приміщенні; 3) маскування зовнішності з метою вчинення в приміщенні злочину; 4) приховування своєї присутності в будівлі. За зазначені діяння передбачено покарання як позбавлення волі на строк п'ять років [14].

Згідно зі ст. 406 КК Ізраїлю позбавленням волі на строк до п'яти років караються вхід і вторгнення до житла та приміщення, відведене для молитви, а також перебування в них з метою вчинення злочину (ч. 1). Вторгнення в житло або місце для молитви з метою вчинення крадіжки або тяжкого злочину караються позбавленням волі на строк сім років (ч. 2 ст. 406 КК Ізраїлю). Ч. 1 ст. 407 КК Ізраїлю передбачає відповідальність за вторгнення до будівлі, яке не є житлом та не призначене для молитви, з метою вчинення крадіжки або тяжкого злочину, що карається позбавленням волі на строк п'ять років. Вторгнення в такі приміщення з метою вчинення крадіжки або тяжкого злочину караються позбавленням волі на строк сім років (ч. 2 ст. 407 КК Ізраїлю). Також, відповідно до ст. 408 КК Ізраїлю, якщо злочини, передбачені статтями 406 та 407, були вчинені із застосуванням вогнепальної або холодної зброї, винному призначається подвоєне покарання, передбачене зазначеними статтями [14].

Глава II розділу X КК **Іспанії** (Злочини, які посягають на приватність, гідність та недоторканність житла) передбачає відповідальність за незаконне вторгнення до житла та публічно доступних приміщень, належних юридичним особам. Так, особа, яка, не будучи володільцем житла або не маючи інших законних підстав, проникає до житла іншої особи або продовжує перебувати в ньому всупереч волі володільця житла, підлягає покаранню щодо ув'язнення від шести місяців до шести років (ч. 1 ст. 202), а якщо зазначені діяння поєднані із застосуванням насильства чи залякуванням – ув'язнення від одного до чотирьох років і штрафом.

У ст. 203 КК Іспанії передбачено відповідальність за вторгнення в публічно доступні володіння юридичної особи приватного та публічного права, установи, заклади, зокрема торговельне приміщення, поза часом, у який вони відкриті для відвідувачів або всупереч волі власника приміщення (ув'язнення від шести місяців до одного року) (ч. 1 ст. 203). Ці самі дії, поєднані із застосуванням насильства чи залякуванням, караються ув'язненням від шести місяців до трьох років (ч. 2 ст. 203).

Відповідальність представника органу державної влади або офіцера публічної служби незаконне вторгнення до житла або володіння юридичної особи встановлена в ст. 204 КК Іспанії. Ця стаття регламентує три діяння: 1) проникнення до житла або володіння юридичної особи за відсутності обставин і підстав, передбачених законодавством; 2) вчинення дій, передбачених ст. 202 КК Іспанії; 3) вчинення дій, передбачених ст. 203 КК Іспанії [15].

Стаття 72 КК **Канади** передбачає відповідальність за насильницьке вторгнення до житла, що перебуває в мирному володінні іншої особи, яке порушує звичайний порядок користування майном. Водночас немає юридичного значення, чи має особа право входити в нерухоме майно, чи має ця особа будь-які наміри заволодіти нерухомим майном. Крім того, питання про законність перебування житла у фактичному володінні потерпілого вирішуються відповідно до закону. Згідно із ст. 72 КК Канади насильницьке вторгнення до житла карається позбавлення волі на строк не більше двох років [16].

Відповідно до ч. 1 ст. 143 КК **Латвії** (Розділ XIV. Кримінальні злочини проти основних прав та свобод особи) незаконне проникнення в житло проти волі особи, яка там проживає, зумовлює покарання у виді арешту або громадських робіт, або штраф. У ч. 2 ст. 143 КК Латвії передбачено, що вчинення цих самих дій із застосуванням насильства, погроз, шахрайства або через присвоєння повноважень працівників державної служби карається позбавленням волі на строк до двох років або арештом, громадськими роботами або штрафом [17].

У ст. 165 КК **Литви** (розділ XXIV КК «Злочини проти порушення недоторканності приватного життя») визначено такі ознаки незаконного порушення недоторканності житла особи: особа, яка незаконно, таємно чи відкрито, вдаючись до обману, насильства, або іншим способом проникає в житловий будинок, квартиру чи інше житлове приміщення, охоплюючи охоронювану територію житла, всупереч волі власника або уповноважених ним осіб [18].

Стаття 179 КК **Молдови** передбачає відповідальність за порушення недоторканності житла, а саме за: незаконне проникнення до місця проживання або перебування особи; незаконне перебування в приміщенні без згоди особи; відмову залишити приміщення на вимогу особи; незаконний обшук та огляд. Перелічені діяння караються штрафом у розмірі 650 умовних одиниць (одна умовна одиниця дорівнює 50 леям – ст. 64 КК Молдови), громадськими роботами

на строк від 100 до 200 годин або позбавленням волі на строк до двох років. Ті самі дії, які супроводжуються застосуванням насильства або погрозою його застосування, караються штрафом у розмірі від 550 до 950 умовних одиниць або громадськими роботами на строк від 140 до 240 годин, або позбавленням свободи на строк до трьох років (ч. 1 ст. 79 КК Молдови). Також, відповідно до ч. 2 ст. 167 КК Молдови, діяння, передбачені частинами 1 та 2 зазначеної статті, вчинені з використанням службового становища, в складі організованої групи або злочинної організації караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років [19].

У кримінальному законодавстві **ФРН** порушення недоторканності житла розглядається як кримінальне правопорушення проти суспільного порядку (розділ VII КК ФРН). Відповідно до ст. 123 КК ФРН кримінальній відповідальності підлягає особа, яка проникає в: 1) житло; 2) приміщення, у якому особа здійснює підприємницьку діяльність; 3) огорожену земельну ділянку, яка належить іншій особі; 4) приміщення, закриті для сторонніх осіб і призначені для громадського користування або громадського транспорту, а також якщо особа перебуває в зазначених приміщеннях без законних підстав або відмовляється залишити зазначені приміщення на вимогу уповноваженої особи. Вчинення вказаних діянь карається позбавленням волі на строк до одного року або грошовим штрафом [20]. Згідно із сталою практикою правозастосування відповідальність за цієї статтею настає щодо порушення недоторканності цвинтаря, огорожені земельні ділянки сільськогосподарського призначення та лісові ділянки, службові приміщення й ділянки магазинів, автозаправних станцій, городи, подвір'я, паркувальні майданчики, виселені та призначені до зносу помешкання [20].

Стаття 124 КК ФРН передбачає відповідальність за тяжке порушення недоторканності житла, яке полягає в спільному, завчасно узгодженому кількома особами проникненні до: 1) приміщення, у якому здійснюється підприємницька діяльність; 2) огороженої земельної ділянки, яка належить іншій особі; 3) закритих приміщень, призначених для громадського користування, з метою вчинення насильницьких дій щодо осіб, які перебувають у таких приміщеннях, а також пошкодження майна [20].

Частина 1 ст. 138 КК **Нідерландів** встановлює, що будь-яка особа, яка незаконно проникає в житло або огорожену кімнату чи приміщення, що використовується іншою особою, або яка, незаконно залишаючись там, не виходить негайно після того, як прохання про це було висловлено уповноваженою особою, карається позбавленням волі на строк до одного року або штрафом третьої категорії. Особа, яка проникла до приміщення за допомогою подолання перешкод або підбирання відмички, способом обману, зокрема через перевдягання в іншу особу або пред'явлення сфальшованих документів, за винятком помилки, у нічний час вважається такою, що вчинила вторгнення (ч. 2 ст. 138). Кваліфікований склад цього кримінального правопорушення характеризується вчиненням дій, передбачених ч. 1 ст. 138 КК Нідерландів, що супроводжуються висловленням погроз і залякуванням потерпілого.

У ч. 1 ст. 138а КК Нідерландів передбачено відповідальність за незаконне проникнення та перебування в житлі чи приміщенні, якими правомочний власник не користується, а у ч. 2 цієї статті – за ті самі дії, вчинені із застосуванням погроз та залякування потерпілих [21].

Згідно зі ст. 268 КК **Норвегії** (глава 24 «Захист особистої свободи та спокою») будь-яка особа, яка без дозволу проникає в будинок іншої особи або в інше місце, до якого немає вільного доступу, або залишається в такому місці без дозволу, карається штрафом або позбавленням волі на строк не більше двох років. Також особа, яка залишається в чужому володінні без дозволу всупереч прохання його володільця, підлягає штрафу [22].

У КК **Мальти** розмежовано відповідальність за незаконне вторгнення до житла, вчинені службовими та приватними особами. Так, ст. 136 КК Мальти передбачає відповідальність офіцера публічної служби або державного службовця за проникнення до житлового будинку або іншого приміщення за відсутності встановлених законодавством підстав, що карається штрафом та ув'язненням на строк до трьох місяців. У зазначеній статті міститься спеціальна норма щодо норми про перевищення службових повноважень і зловживання владою. Натомість, згідно зі ст. 339 КК Мальти, відповідальності підлягає особа, яка проникла до житла іншої особи без її відома через обман або перебуває у житлі всупереч її вимозі залишити його [23].

Кримінальний кодекс **Румунії** передбачає відповідальність за незаконне проникнення як до житла та іншого володіння особи, так і до володіння юридичної особи. Зокрема, ознаками першого є проникнення будь-яким способом у будинок, кімнату, приміщення чи інше відокремлене місце без згоди особи, у користуванні яких перебувають ці приміщення, або відмова їх залишити на вимогу зазначеної особи (ч. 1 ст. 224 КК Румунії). Вказані діяння караються позбавленням волі на строк від трьох місяців до двох років або штрафом. Частина друга ст. 224 КК Румунії передбачає ознаки кваліфікованого складу кримінального правопорушення, що розглядається, а саме: вчинення діяння озброєними особами в нічний час або за допомогою видачі себе за іншу особу. Санкція норми, закріпленої у ч. 2 ст. 224 КК Румунії, передбачає покарання як позбавлення волі на строк від шести місяців до трьох років або штраф.

У ч. 1 ст. 225 КК Румунії передбачено відповідальність за проникнення різним способом у будь-яке приміщення, де юридичні чи фізичні особи здійснюють професійну діяльність, а також за відмову від їхнього залишення на вимогу уповноваженої особи, що карається позбавленням волі на строк від трьох місяців до двох років або штрафом. Також у частині другій цієї статті передбачено відповідальність за ті самі дії, вчинені озброєними особами в нічний час або через видачу себе за іншу особу, що зумовлює покарання як позбавлення волі на строк від шести місяців до трьох років або штраф [24].

Відповідно до ст. 193 КК **Польщі** (Розділ XXIII. Злочини проти свободи) будь-хто, хто проник у чужий будинок, квартиру, інше володіння, приміщення чи огорожену територію або на вимогу уповноваженої особи не залишає їх, підлягає штрафу, покаранню обмеженням волі або позбавленню волі на строк до одного року [25].

У частинах 1 та 2 ст. 41 КК **Словаччини** передбачено відповідальність за проведення незаконного обшуку та незаконне проникнення до житла або іншого замкненого приміщення, чи перебуває у ньому всупереч вимозі законного власника залишити приміщення, що карається штрафом або позбавленням волі на строк до одного року (чч. 1, 2). У частині 3 статті 141 КК Словаччини вказано, що якщо дія, зазначена в частині 1 або 2 цієї статті, вчинена службовою особою за допомогою зловживання службовим становищем або службовими повноваженнями, така особа підлягає засудженню до позбавлення волі на строк від трьох місяців до п'яти років [26].

У КК **Франції** порушення недоторканності житла становить кримінальне правопорушення проти приватності. Відповідно до ст. 226-4 КК Франції проникнення або незаконне зайняття житла іншої особи через маніпуляції, погрози, акти насильства або встановленням обмежень, за винятком випадків, коли це дозволено законом, карається позбавленням волі на один рік і штрафом у розмірі 15 000 євро [27].

Якщо в розглянутих вище законодавствах порушення недоторканності житла становило кримінальне правопорушення проти недоторканності приватного життя, приватності або особистої свободи, то в КК **Угорщини** зазначене кримінальне правопорушення розглядається як незаконне проникнення в приватну власність, тобто таке, що посягає на майнові права особи. Зокрема, за ч. 1 ст. 221 КК Угорщини підлягає відповідальності особа, яка проникає або залишається в будинку, іншому об'єкті нерухомого або іншого майна іншої особи, застосовуючи обман, насильство або через погрози чи незаконне видавання себе за носія владних повноважень. Кваліфікованими ознаками зазначеного кримінального правопорушення є проникнення або залишення в житлі всупереч волі орендаря чи власника такого майна групою осіб, у нічний час, демонстрація або носіння зброї, застосування якої є небезпечним для життя та здоров'я особи. Ч. 3 ст. 221 КК Угорщини також передбачає відповідальність за перешкоджання власнику в проникненні житла або іншого приміщення, за обставин, визначених чч. 1 та 2 ст. 221 КК Угорщини [28].

Отже, можна стверджувати, що закріплення відповідальності за порушення недоторканності житла в кримінальному законодавстві є типовим для держав континентальної (романо-германської) системи. Проте в кримінальних законодавствах **Сполучених Штатів Америки** та **Великої Британії** відсутня норма про кримінальну караність порушення недоторканності житла, якщо таке порушення не пов'язане із захистом інших суспільних відносин, наприклад у разі замаху на крадіжку, пошкодження майна, застосування насильства тощо [29].

Висновки. Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що відповідальність за порушення недоторканності житла передбачена в кримінальних законах переважної більшості держав романо-германської правової системи. Зокрема, незалежно від вжитого в диспозиції відповідної норми кримінального формулювання до універсальних ознак порушення недоторканності житла належать: 1) незаконне вторгнення або проникнення; 2) перебування в житлі всупереч вимозі власника або володільця залишити його. Натомість закріплення такої ознаки, як незаконне виселення, є винятком: як окремий прояв об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, яке розглядається, має місце в ст. 314 КК Естонії та ст. 162 КК України. Також для більшості держав не є властивим виокремлення такої ознаки, як незаконний обшук (винятки – ст. 314 Естонії, ч. 1 ст. 160 КК Грузії, ч. 2 ст. 141 КК Словаччини). В інших кримінальних законодавствах ця ознака охоплюється порушенням недоторканності житла службовою особою під час виконання службових повноважень (ст. 170 КК Болгарії, ч. 2 ст. 141 КК Хорватії, ч. 1 ст. 143 КК Латвії, ч. 2 ст. 167 КК Молдови, ч. 3 ст. 141 КК Словаччини) або становить порушення недоторканності житла без додаткової кваліфікуючої ознаки (Нідерланди, Німеччина, Франція, Угорщина). Крім того, у кримінальних законодавствах окремих держав порушення недоторканності житла, вчинені службовою особою за перевищення службових повноважень або використання службового становища, порушення недоторканності житла приватною особою розмежовані, що, зокрема, має місце в КК Ізраїлю та КК Мальти: перше розглядається як злочин проти службової діяльності.

На нашу думку, змістовне наповнення ст. 162 КК України, яка завдяки формулюванню «інші дії, що порушують недоторканність житла громадян» передбачає практично невичерпний перелік дій, які можна розглядати як порушення недоторканності житла, є достатньо повним. Водночас з огляду на міркування систематизації кримінально-правової норми вважаємо, що доцільно підтримати позицію тих науковців, які пропонують доповнити ст. 162 КК України таким проявом об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, що розглядається як незаконне перебування в житлі чи іншому володінні особи без згоди володільця (володільців) або відмова їх покинути за наявності наполегливого їхнього прохання.

У ряді випадків кримінальні закони передбачали додаткові ознаки порушення недоторканності житла, визначаючи способи вчинення злочину: застосування сили, погроз, обману, технічних засобів (ст. 170 КК Болгарії), маніпулювання (ст. 226-4 КК Франції) в результаті змови з іншою особою або за допомогою використання комунікацій, непризначених для входу й виходу (ст. 405 Ізраїлю); через подолання перешкод (ст. 178 КК Чехії) або «будь-яким способом» (ст. 225 КК Румунії), за допомогою видачі себе за іншу особу (ч. 1 ст. 221 КК Угорщини). На нашу думку, порушення недоторканності житла або іншого володіння особи й без додаткових ознак само собою є діянням із достатнім ступенем суспільної небезпечності, що обумовлює недоцільність доповнення ч. 1 ст. 162 КК України додатковими ознаками об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення.

Також потрібно звернути увагу на те, що в ряді держав порушення недоторканності житла розглядається як злочин проти прав і свобод людини (КК Данії, Латвії, України); злочин проти приватності (КК Іспанії, Хорватії); порушення недоторканності приватного життя (КК Литви); проти свободи (КК Польщі, Чехії); проти свободи й спокою (КК Норвегії); проти приватної власності (КК Угорщини); проти суспільного порядку (КК Німеччини). Це пов'язано з обсягом суспільних відносин, які підлягають кримінально-правовій охороні: на відміну від КК України сфера дії відповідних статей кримінальних законів Німеччини, Іспанії, Ізраїлю тощо охоплює не лише відносини, які виникають у процесі реалізації права людини на приватність, а й нормальний порядок діяльності публічних закладів. На нашу думку, недоцільним є об'єднувати в одній статті кримінального закону відповідальність за діяння, які мають різний об'єкт посягання: якщо порушення недоторканності житла або іншого володіння особи посягає на законні інтереси особи щодо реалізації свого права на недоторканність і приватність житла або володіння, то порушення порядку діяльності публічних закладів – на право особи на безпечне перебування в публічному місці, що реалізується способом підтримання громадського порядку. Крім того, відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності передбачена

окремим розділом КК України, а тому проникнення до житла або іншого володіння особи без мети вчинити дії, спрямовані на заволодіння, знищення або пошкодження майна, не можна розглядати в контексті посягання на власність.

Не варто обходити увагою те, що, на відміну від КК України, кримінальні закони Іспанії, Румунії, Німеччини встановлюють відповідальність за порушення недоторканності володіння належного не лише фізичній, а й юридичній особі. Спроби запозичення такого досвіду Україною вже мали місце. Так, проектом Закону України від 10 грудня 2014 року № 1385 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення захисту прав на нерухоме майно», крім іншого, пропонувалося доповнити ст. 162 КК України приміткою, у якій визначити законне володіння особи як «житлове приміщення, нежитлове приміщення, сховище, земельна ділянка, транспортний засіб, що належать на законних підставах фізичній чи юридичній особі». Пропозиція доповнення ст. 162 КК України положеннями про юридичну особу не знайшла підтримки Науково-експертного управління Верховної Ради України, яке вказало у висновку на законопроект, що «порушення встановленого законом порядку проникнення до приміщення, яке належить на праві власності юридичній особі, за наявності для цього підстав можуть кваліфікуватися як самоуправство, перевищення влади чи службових повноважень або інший злочин. Що ж стосується незаконного проникнення на земельну ділянку, яка належить певній юридичній особі, то ці дії самі по собі (якщо вони не є елементом іншого злочинного діяння) взагалі не виглядають такими, що мають суспільну небезпечність, притаманну злочину, а тому включення їх до числа діянь, які охоплюються статтею 162, є невиправданим». Врешті, законопроект було відкликано.

На нашу думку, доцільно погодитись із зазначеною аргументацією, оскільки: 1) порушенням недоторканності житла або іншого володіння фізичної особи, на відміну від юридичної особи, не здійснюється посягання *на права на нерухоме майно*; 2) у КК України вже передбачені *засоби щодо захисту майнових прав юридичної особи*, зокрема ті, що обумовлені реалізацією права на мирне володіння майном.

Незважаючи на різноманітність формулювань щодо визначення поняття житла, потрібно констатувати, що в усіх розглянутих прикладах нормативно-правової регламентації кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла національні законодавці виходили з якомога ширшого його розуміння, охопивши не лише, власне, ті приміщення, в яких проживає особа, але й інші будівлі, споруди, земельні ділянки, інші огорожені території, зокрема ті, якими особа фактично не користується, та які характеризують відсутність вільного доступу до них сторонніх осіб. З огляду на це можна стверджувати, що зміст понять «житло» та «інше володіння особи» в розумінні ст. 162 КК України є не меншим за обсягом, ніж у інших державах.

Якщо в ст. 162 КК України не конкретизовано ознаки особи, якій належить житло або інше володіння, що обумовлює можливість різного тлумачення цих понять, у кримінальних законах окремих зарубіжних держав це питання більш деталізовано. Зокрема, використовують такі формулювання, як «особа, яка використовує житло» або «користувач» (ст. 170 КК Болгарії, ст. 138 КК Нідерландів, ст. 224 КК Румунії), «уповноважена особа» (ст. 141 КК Хорватії, ст. 193 КК Польщі); «правомочна особа» (ст. 138 КК Нідерландів); «власник» (ч. 1 ст. 160 КК Грузії); «власники, користувачі, їхні наймані працівники» (ст. 34 КК Ізраїлю), «володілець» (ст. 202 КК Іспанії), «власник та уповноважені ним особи» (ст. 165 КК Литви), «власники або орендар» (ст. 221 КК Угорщини). У КК України не зазначено ознак особи, потерпілої від порушення недоторканності житла. На нашу думку, в окремих випадках, зокрема під час кваліфікації такої форми порушення недоторканності житла, як незаконне виселення, чітке визначення ознак особи в диспозиції норми є обґрунтованим. Найоптимальнішим варіантом у такому контексті видається формулювання «володілець», яке охоплює як власника, так і уповноважену ним особу.

Звертаючись до конструкції статей, у яких закріплено положення про ознаки порушення недоторканності житла, можна констатувати, що в переважній частині кримінальних законів ці статті складаються з кількох частин, які, відповідно, передбачають ознаки: 1) основного складу злочину; 2) кваліфікованого складу, а в окремих випадках – особливо кваліфікованого складу.

До ознак кваліфікованого складу здебільшого віднесені: вчинення порушення недоторканності житла із застосуванням зброї, у нічний час, групою осіб (ч. 2 ст. 170 КК Болгарії, ч. 2 ст. 264 КК Данії); службовою особою під час виконання функцій держави або службових повноважень, використання службового становища (ч. 2 ст. 141 КК Хорватії, ст. 160 КК Грузії); вчинення злочину щодо двох і більше потерпілих (ч. 3 ст. 141 КК Чехії); заподіяння значної шкоди (ст. 264 КК Данії, ст. 160 КК Грузії); в складі організованої групи або злочинної організації (ст. 167 КК Молдови); через погрози або залякування потерпілого (ч. 2 ст. 138 КК Нідерландів); за допомогою пред'явлення підроблених документів (ст. 224 КК Румунії). Лише в окремих кримінальних законах закріплені ознаки тільки основного складу злочину, наприклад ст. 193 КК Польщі та ст. 226-4 КК Франції. Ст. 162 КК України побудована за схемою «простий склад кримінального правопорушення» – «склад із кваліфікуючими ознаками». Проте потрібно звернути увагу, що ч. 2 ст. 162 КК України передбачає лише три ознаки кримінального правопорушення: вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 162 КК України, службовою особою, із застосуванням насильства, з погрозою його застосування. Хоча, на нашу думку, доцільно розглянути питання про можливість доповнення ст. 162 КК України такою ознакою кваліфікованого складу кримінального правопорушення, як його вчинення за попередньою змовою групою осіб.

Відповідно до ст. 1 Конвенції про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, зокрема дипломатичних агентів, «особа, яка користується міжнародним захистом», – це: а) глава держави, зокрема кожний член колегіального органу, який виконує функції глави держави згідно з конституцією відповідної держави, глава уряду чи міністр закордонних справ, який перебуває в іноземній державі, а також супроводжуючі члени його сім'ї; б) будь-який представник чи службова особа держави або будь-яка службова особа чи інший агент міжурядової міжнародної організації, коли проти нього, його офіційних приміщень, його житлового приміщення чи його транспортних засобів було вчинено злочин, має право, згідно з міжнародним правом, на спеціальний захист від будь-якого нападу на його особу, свободу й гідність, а також члени його сім'ї, що проживають з ним.

Також потрібно звернути увагу на особливості регламентації кримінальної відповідальності за порушення недоторканності житла, властивій кримінальним законам окремих держав. Так, КК Болгарії, крім порушення недоторканності житла, передбачає відповідальність за порушення недоторканності транспортного засобу (ст. 171 КК Болгарії), а також за порушення недоторканності житла, транспортного засобу або службового приміщення, належного особі, яка користується міжнародним захистом. У проєкті Закону України від 10 грудня 2014 року № 1385 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення захисту прав на нерухоме майно» також уже була висловлена пропозиція доповнити ст. 162 КК України визначенням законного володіння особи, яке містило в собі транспортний засіб. На нашу думку, порушення недоторканності транспортного засобу охоплюється незаконним заволодінням транспортним засобом, під яким у ч. 1 примітки до ст. 289 КК України мається на увазі вчинене умисно з будь-якою метою протиправне вилучення будь-яким способом транспортного засобу у власника чи користувача всупереч їхньої волі.

Стаття 444 КК України також передбачає відповідальність за напад на службові або житлові приміщення осіб, які мають міжнародний захист з метою впливу на характер їхньої діяльності або на діяльність держав чи організацій, що вони представляють, або з метою провокації війни чи міжнародних ускладнень. Враховуючи це, можна дійти висновку, що КК України вже містить положення про спеціальний захист осіб, які користуються міжнародним захистом, обсяг яких є відповідним міжнародно-правовим зобов'язанням України.

Кримінальний кодекс Ізраїлю містить положення про кримінальну відповідальність за незаконне проникнення до приміщення для молитви, а також ряд інших положень про самостійну кваліфікацію наявності в особи предметів, які можуть бути використані для злому або проникнення до будівлі, перебуванню яких у особі не надано розумного пояснення (ст. 409 КК Ізраїлю), й обставин, обумовлених наміром вчинити зламвання або вторгнення (ст. 410 КК Ізраїлю). Положення про кримінальну відповідальність за незаконне проникнення до приміщення для молитви обумовлені важливістю релігійного аспекту життя суспільства Ізраїлю, що не є характерними для кримінальних законів світських держав. Положення статей 409 та 410 КК

Ізраїлю змістовно відповідні положення статей 14 та 15 КК України, тобто готування та замах на вчинення конкретного кримінального правопорушення, а саме ст. 162 КК України.

Доцільно наголосити, що ст. 162 КК України за своїм змістом є подібною статтям кримінальних законів зарубіжних держав, які передбачають відповідальність за порушення недоторканності житла.

Незважаючи на те, що такі прояви об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК України, як проведення незаконного огляду й обшуку, є невластивими кримінальним законам більшості зарубіжних країн, їхнє збереження в національному законодавстві є доцільним з огляду на потребу в додаткових гарантіях дотримання права особи на недоторканність житла як службовими особами під час проведення процесуальних дій, так і приватними особами.

На відміну від кримінальних законів зарубіжних держав ст. 162 КК України не містить ознак потерпілої особи, хоча в окремих випадках чітко визначення ознак особи потерпілого в диспозиції норми спростило кваліфікацію діяння. Найоптимальнішим варіантом у такому контексті видається формулювання «володілець».

Також, беручи до уваги підвищену суспільну небезпечність порушення недоторканності житла в співучасті, доцільно розглянути питання про можливість доповнення ст. 162 КК України такою ознакою кваліфікованого складу кримінального правопорушення, як його вчинення за попередньою змовою групою осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Присяжнюк І. І. Про окремі проблеми кваліфікації злочинів за ст. 162 КК України «Порушення недоторканності житла або іншого володіння особи». *Держава і право*. 2009. Вип. 46. С. 495–502.
2. Лихова С. Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України) : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2006. 573 с.
3. Морквін Д. А. Житло та інше володіння як предмет злочину при порушенні недоторканності житла. *Форум права*. 2015. № 5. С. 148–153. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index
4. Салій П. І. Об'єктивна сторона складу злочину порушення недоторканності житла та іншого володіння особи. *Юридична наука*. 2013. № 10. С. 79–90.
5. Хім'як Ю. Б. Захист права на повагу до житла у практиці Європейського Суду з прав людини (кримінально-правовий аспект). *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 261–265.
6. Бобчинський П. М., Конопельський В. Я. Об'єкт та предмет порушення недоторканності житла у кримінальних кодексах деяких зарубіжних країн та України: порівняльно-правовий аналіз. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 4. С. 9–13.
7. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник для студентів юрид. ВНЗ / за ред. П. С. Матишевського, П. П. Андрушка, С. Д. Шапченка. Київ : Юрінком Інтер, 1997. 512 с.
8. Criminal Code of the Republic of Bulgaria. URL : https://www.legislationline.org/download/id/8395/file/Bulgaria_Criminal_Code_1968_am2017_ENG.pdf
9. Criminal Code of Kingdom Denmark. URL : https://www.legislationline.org/download/id/6372/file/Denmark_Criminal_Code_am2005_en.pdf
10. The Criminal code of the Republic of Estonia. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminalcodes/country/33/Estonia/show>
11. Criminal Code of the Republic of Croatia. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/37/Croatia/show>
12. Criminal Code of the Czech Republic. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/35/Czech%20Republic/show>
13. Кримінальний кодекс Грузії. URL : <https://matsne.gov.ge/en/document/view/16426>
14. Закон об уголовном праве Израиля. URL : <http://library.khpg.org/files/docs/1375279180.pdf>
15. Espana. Criminal Code. Ministerio de Justicia. 2013. URL : https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal_Code_2016.pdf

16. Criminal Code of Canada. URL : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/fulltext.html>
17. The Criminal code of the Republic of Latvia. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/19>
18. The Criminal code of the Republic of Lithuania, approved by Law № VIII1968 of 26 September 2000. URL : https://www.unodc.org/cld/document/ltu/2000/criminal_code_of_lithuania.html
19. Кримінальний кодекс Республіки Молдова. URL : http://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923#pos=2116
20. Головенков П. В. Уголовное уложение Федеративной Республики Германия. Научно-практический комментарий. Universitätsverlag. Potsdam, 2021. 494 с.
21. Criminal Code of the Kingdom of Netherlands. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/12/Netherlands/show>
22. Criminal Code of the Kingdom of Norway. URL : <https://www.legislationline.org/documents/id/8909>
23. Criminal Code of the Malta. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/15/Malta/show>
24. Romania Penal Code. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/8/Romania/show/>
25. Ustawa – Kodeks karny Rzeczypospolitej Polski. 133, [76] s. URL : <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>
26. Penal Code of Slovak Republic. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/4/Slovakia/show>
27. Criminal Code of the Republic of French Republic. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30/France/show>
28. Criminal Code of the Republic of Hungary. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/25/Hungary/show>
29. Alibayeva G., Akayev A., Zhumagulov M. Inviolability of the Home: Problems and Prospects of Legal Regulation. *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing*. Rome – Italy, 2015. Vol. 6. No 6. P. 147–152. November.
30. Ткаченко В. Д., Погребняк С. П., Лук'янов Д. В. Порівняльне правознавство : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків : Право, 2003. 274 с.

REFERENCES

1. Prysyazhnyuk I. I. About certain problems of the qualification of crimes under Art. 162 of the Criminal Code of Ukraine «Violation of the inviolability of a person's home or other property». *State and law*. 2009. Issue 46. P. 495–502 [in Ukrainian].
2. Lykhova S. Ya. Crimes in the sphere of realization of civil, political and social rights and freedoms of man and citizen (Chapter V of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine) : monograph. Kyiv : VOC «Kyiv University», 2006. 573 p. [in Ukrainian].
3. Morkvin D. A. Housing and other possessions as the subject of a crime in violation of the inviolability of housing. *Law forum*. 2015. No. 5. P. 148–153. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index [in Ukrainian].
4. Saliy P. I. The objective aspect of the crime of violation of the inviolability of a person's home and other possessions. *Legal science*. 2013. No. 10. P. 79–90 [in Ukrainian].
5. Khim'yak Yu. B. Protection of the right to respect for housing in the practice of the European Court of Human Rights (criminal legal aspect). *Journal of the Kyiv University of Law*. 2010. No. 3. P. 261–265 [in Ukrainian].
6. Bobchyns'kyi P. M., Konopel's'kyi V. Ya. The object and subject of violation of the inviolability of housing in the criminal codes of some foreign countries and Ukraine: a comparative legal analysis. *Southern Ukrainian legal journal*. 2023. No. 4. C. 9–13 [in Ukrainian].
7. Criminal law of Ukraine. General part : textbook for law students. university / Under the editorship P. S. Matyshevsky, P. P. Andrushka, S. D. Hat. Kyiv : Yurinkom Inter, 1997. 512 p. [in Ukrainian].

8. Criminal Code of the Republic of Bulgaria. URL : https://www.legislationline.org/download/id/8395/file/Bulgaria_Criminal_Code_1968_am2017_ENG.pdf
9. Criminal Code of Kingdom Denmark. URL : https://www.legislationline.org/download/id/6372/file/Denmark_Criminal_Code_am2005_en.pdf
10. The Criminal code of the Republic of Estonia. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminalcodes/country/33/Estonia/show>
11. Criminal Code of the Republic of Croatia. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/37/Croatia/show>
12. Criminal Code of the Czech Republic. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/35/Czech%20Republic/show>
13. Criminal Code of Georgia. URL : <https://matsne.gov.ge/en/document/view/16426>
14. Law on the Criminal Law of Israel. URL : <http://library.khpg.org/files/docs/1375279180.pdf>
15. Espana. Criminal Code. Ministerio de Justicia. 2013. URL : https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Criminal_Code_2016.pdf
16. Criminal Code of Canada. URL : <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/fulltext.html>
17. The Criminal code of the Republic of Latvia. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/19>
18. The Criminal code of the Republic of Lithuania, approved by Law № VIII1968 of 26 September 2000. URL : https://www.unodc.org/cld/document/ltu/2000/criminal_code_of_lithuania.html
19. Criminal Code of Moldova. URL : http://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923#pos=2116
20. Golovnenkov P. V. Criminal law of the Federal Republic of Germany. Scientific and practical comment. Universitätsverlag. Potsdam, 2021. 494 p. [in Ukrainian].
21. Criminal Code of the Kingdom of Netherlands. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/12/Netherlands/show>
22. Criminal Code of the Kingdom of Norway. URL : <https://www.legislationline.org/documents/id/8909>
23. Criminal Code of the Malta. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/15/Malta/show>
24. Romania Penal Code. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/8/Romania/show/>
25. Ustawa – Kodeks karny Rzeczpospolitej Polski. 133, [76] s. URL : <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>
26. Penal Code of Slovak Republic. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/4/Slovakia/show>
27. Criminal Code of the Republic of French Republic. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30/France/show>
28. Criminal Code of the Republic of Hungary. URL : <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/25/Hungary/show>
29. Alibayeva G., Akayev A., Zhumagulov M. Inviolability of the Home: Problems and Prospects of Legal Regulation. *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing*. Rome – Italy, 2015. Vol. 6. No 6. P. 147–152. November.
30. Tkachenko V. D., Pogrebnyak S. P., Lukyanov D. V. Comparative jurisprudence: a textbook for students of legal specialties of higher educational institutions. Kharkiv : Pravo, 2003. 274 p. [in Ukrainian].

A. P. Rone. FOREIGN EXPERIENCE IN REGULATING CRIMINAL LIABILITY FOR VIOLATION OF THE INVIOABILITY OF HOUSING

The article analyzes the foreign experience of regulating criminal liability for violation of the inviolability of housing, and as a result, the author proposes to introduce certain amendments to Article 162 of the Criminal Code of Ukraine. First of all, given the increased public danger of violation of the inviolability of housing in complicity, it is advisable to consider the possibility of supplementing Article 162 of the Criminal Code of Ukraine with such a feature of a qualified criminal offense as its commission by prior conspiracy by a group of persons.

Based on the study of foreign experience, the practice of the European Court of Human Rights and national courts, the author proposes to define housing in the criminal law sense as a room in which a person permanently or temporarily resides, regardless of whether such a room belongs to the housing stock, the purpose of the room, or the architectural form.

Article 162 of the Criminal Code of Ukraine is similar in its content to the articles of criminal laws of foreign countries that provide for liability for violation of the inviolability of the home. Despite the fact that such manifestations of the objective side of the criminal offense under Article 162 of the CC of Ukraine as conducting an illegal inspection and search are not typical of the criminal laws of most foreign countries, their retention in national legislation is appropriate given the need for additional guarantees of observance of the right to inviolability of the home by both officials during procedural actions and private individuals.

Key words: *criminal liability, criminal offense, «dwelling», «other possession of a person», inviolability of dwelling.*